

Borronar(ALDC, V, 1148. *Borronar*)

Borronar, és a dir, ‘treure borrons o gemmes les plantes’, és un concepte que ha resultat onomasiològicament frondós; les motivacions dels seus significants es poden classificar així:

1) ‘treure gemmes’: *borronar* (*estar borronat* 176), der. de *borró*, dim. de *borra*, des del significat de ‘fibra tèxtil curta que se separa de la floca’ (< llat. tardà BŪRRA ‘llana grollera’): Ménage (s. XVII, ap. *DHLF*), en dona la motivació: perquè “les bourgeons des arbres ont quelque chose de velu, et qui approche de la bourre”; var. *aborronar* 104 (*estar aborronat* 165), amb pròtesi vocàlica; *borromar* 8, 13, 17, 22, 23, amb canvi de nasal, i *barromar* 16, 23, 26, també amb centralització de *o > a*, com *barronar* 37, 52, *barronejar* 36, amb el suf. freqüentatiu *-ejar*; *garronar* 31, 32, amb equivalència acústica B = G; *morronar* 144, 163, amb equivalència acústica B = M, com *amorronar* 149, a més de pròtesi vocàlica. Són der. de *borra*, *borrar* 189, *esborrar* 3, *borronxar* 159, *borronetxar* 159, mentre que són formes sintagmàtiques *treure borró* 24, 27, 113, *tindre el borró* 119, *inflar el borró* 175. *Botonar* (*estar botonat* 151) és un der. de *botó* ‘gemma o poncella d'un vegetal’, del fràncic BOTAN ‘empènyer, donar un cop’, amb la var. *abatonar* 73, amb vocal protètica i dissimilació vocàlica. *Poncellar* 18, 34, 42, der. de *poncella* (< probablement *PŪELLĪĈĒLLA, dim. de PUELLA ‘noia’ → ‘noia verge’ → ‘flor abans d'obrir-se’, s. XV); *acapollar* 176, der. de *capoll* (< llat. vg. *CAPPULLU, encreuament de CAPPELLU ‘capell’ i CUCULLU ‘caputxa, caluix de fruita’) i *sacar capull* 186 (← cast.); potser *abornar* 122, var. protètica de *bornar* ‘escometre en una justa’; *ventrellar* 151, der. de *ventrell*, dit “quan els botons estan molt inflats”. *Burjonar* 4, 10, 14 és pres del fr. *bourgeonner*;

2) ‘treure gemmes semblants a un fruit’: *vellanar* 59, der. de (a)*vellana* (< ABELLANA NUX ‘nou d'Abel·la, població de la Campània’); *ciuronar* 76, der. de *ciuró* ‘cigró’ (< CĪCĒRŌNE);

3) ‘treure gemmes semblants a una petita massa’: *grumar*, der. de *grum* (< GRŪMUS ‘pilotet de terra engrunada’, passat a ‘grumoll’); der. *grumejar* 167 (pron. [grumetʃ'ar]), amb el suf. freqüentatiu *-ejar* (< -IDIARE);

4) ‘començar a manifestar-se, apuntar’: *moure*, amb les var. *mòurer* 175, 178, *maure* 178, amb diferenciació del diftong *-ou-*, *estar moguent* 190, *estar mogut* 171; *bellugar* 124, des de ‘borbollejar’ (< llat. vg. *BULLĪCARE, der. de BULLĪRE ‘bullir’); *puar* 103, der. de *pua*, d'origen incert; *puntejar* 5, der. de *punta* ‘extrem agut’ (< PŪNCTA); *espellir* (s. XVI) 9, de EXPĒLLĒRE ‘expulsar’; *esclatar* ‘rebentar, obrir-se’, potser del fràncic *SLAITAN ‘partir’; *llançar* ‘deixar anar amb impuls’ 83, 136, der. de *llança* (< LANCEA); *gitar* ‘llançar’ 100, 108 (pron. [tʃit'a]), del llat. vg. *JĒCTARE; *posar* ‘començar a tenir’ 6 (< PAUSARE);

5) ‘treure brots’ (la confusió entre gemmació i brotada és freqüent): *llucar* 95, 101 (var. *treure llucs* 115 o *treure lluquets* 115); *brotar* 11, 20, 62 (var. *esbrotar* 47), der. de *brot* (< gòtic *BRŪT); *brotonar* 39, 77, 80, der. de *brotó*; *brostar* ‘treure brots tendres’ 58, 65, der. de *brosta*, d'origen incert (veg. mapa 746); *treure ulls* 71, *unflar l'ull* 146, *reüllar* 169, compost del prefix *re-* i *ull* (< ōC(U)LU); *rotonyar* 108, adaptació del cast. *retoñar*, on és der. de (o)*toñar* ‘tornar a brotar l'herba a la tardor’; *sortir els creixents* 33, der. de *créixer* (< CRĒSCĒRE).

Altres: *remar* 29, potser der. de *rem*, var. de *reng* ‘tira d'herba o cereals’; *mesar* 143, der. de *mesa* ‘brotada’, femení de *mes*, part. de *metre* ‘posar’ (< MĪTTĒRE). Geogràficament, *borronar* i *moure* s'estenen per la major part del territori lingüístic; *grumar* és val.; *espellir*, ross.; els mots locals *brostar*, *burjonar*, *puntejar*, *posar*, *poncellar*, (a)*vellanar*, *ciuronar*, *remar* són del cat. or., mentre que *gitar*, *mesar*, *puar*, *ventrellar*, *abornar* són del cat. occ.

Són mots normatius *borronar* i *botonar*, des del *DOrt*, 1917.